

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kuluttajansuojalakiin säännös kodinkoneiden energiankulutuksesta ja melutasosta. Ehdotetun säännöksen mukaan asetuksella voidaan kauppa- ja teollisuusministeriö oikeuttaa antamaan määräyksiä energian ja muiden voimavarojen kulutuksen sekä melun ilmoittamisesta kodinkoneen markkinoinnissa sekä kuhunkin kodinkoneeseen liitettävästä energian ja muiden voi-

mavarojen kulutusta sekä melua koskevista tiedoista.

Esitys liittyy osaltaan ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta tehdyn ETA:n sekakomitean päätökseen (ETA-sopimuksen lisäpöytäkirja) voimaansaattamiseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Hallituksen syyskuussa 1992 hyväksymän energiansäästöohjelman mukaan kotitaloussähkön kulutuksessa tavoitellaan 15 %:n säästöä vuoteen 2005 mennessä. Energiansäästöohjelma perustuu markkinavoimien hyödyntämiseen siten, että energiatietoiset kuluttajat ohjaavat markkinoita valinnoillaan. Ohjelmassa yhtenä keinona kotitalouksien energiansäästön edistämiseksi on energiankulutuksen merkintäjärjestelmä. Esikuvana ovat Euroopan yhteisöjen säädösten (EY-säädösten) mukaiset vastaavat toimenpiteet.

Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) sisältyy kolme kotitalouslaitteita koskevaa direktiiviä, jotka perustuvat vapaaehtoisuuteen. Suomessa näiden ei katsottu edellyttävän säädösten harmonisointia.

EY:n neuvosto antoi syyskuussa 1992 direktiivin kodinkoneiden energian ja muiden voimavarojen kulutuksen osoittamisesta merkinnän ja yhdenmukaisin tuotetiedoin (92/75/ETY, jäljempänä energiamerkintädirektiivi).

Direktiivin mukaan energiamerkintä on pakollinen. Direktiivi on ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta tehdyn ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 7/94 (ETA-sopimuksen lisäpöytäkirja) liitteellä 3 a lisätty niihin säädöksiin, joihin viitataan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) liitteessä II. Suomessa energiamerkintää koskeva sääntely on valmisteltu tämän direktiivin pohjalta.

Energiamerkintädirektiivillä toteutetaan yleisiä tavoitteita luonnonvarojen säästeliäästä ja järkiperaisestä käytöstä. Energiamerkinnän tavoitteena on vaikuttaa kuluttajien valintoihin kodinkoneita hankittaessa. Kodinkoneiden käyttöön liittyvästä energiankulutuksesta tulee antaa tarkkaa, olennaista ja vertailukelpoista tietoa. Tavoitteena on saada kuluttajat suosimaan vähemmän energiaa kuluttavia laitteita. Merkintä vaikuttaa epäsuorasti myös laitevalmistajiin siten, että nämä kiinnittävät huomiota energiankulutuksen vähentämiseen.

Aikaisemmin Euroopan unionissa kokeiltu vapaaehtoinen energiamerkintä ei ole tuottanut

tulosta. Vaikuttavuuden lisäämiseksi kaikki tärkeimmät kodinkoneet varustetaan yhdenmukaisella energiamerkinnällä.

Energiamerkinnän toteuttaminen EU:ssa kuuluu jäsenvaltioille. EY:n komissio tekee kolmen vuoden kuluttua selvityksen direktiivin toteutumisesta. Direktiivin edellyttämät säännökset tuli EU-maissa antaa kesäkuun loppuun 1993 mennessä. Säännökset tuli saattaa voimaan 1 päivästä tammikuuta 1994.

Energiamerkintädirektiivi on puitedirektiivi, jonka nojalla EY:n komissio antaa toimeenpanodirektiiveissä yksityiskohtaiset määräykset eri kodinkonetyypeille. Ensimmäinen toimeenpanodirektiivi (94/2/EY) annettiin tammikuussa 1994 kylmälaiteille. Direktiivin mukaan kylmälaitteet on varustettava energiamerkinnällä vuoden 1995 alusta. Lisää toimeenpanodirektiivejä on valmisteilla, ja seuraavina vuorossa ovat astian- ja pyykinpesukoneet sekä kuivauslaitteet.

Ruotsissa tuli ETA-sopimuksen myötä voimaan puitelaki, joka sisältää kotitalouskoneiden pakollisen energiamerkinnän. Norjassa on tarkoitus saada huhtikuun loppuun 1994 mennessä valmiiksi lakiehdotus, joka mahdollistaa pakollisen energiamerkinnän.

Tanskassa annettiin jo vuonna 1982 energiamerkinnästä puitelaki, joka pohjautuu energiamerkintädirektiivillä kumottuun neuvoston direktiiviin kodinkoneiden energiankulutuksen osoittamista merkinnöin (79/530/ETY). Ruotsissa ja Tanskassa on jo aikaisemmin otettu käyttöön vapaaehtoisia merkintöjä, joilla pyritään ohjaamaan kuluttajia valitsemaan vähän energiaa kuluttavia laitteita. Tanska valmistautuu EU:n jäsenmaana uuden, pakollisen energiamerkinnän käyttöönottoon.

Toimeenpanodirektiiveissä annetaan määräyksiä kuhunkin kodinkonetyyppiin erikseen liitettävistä tiedoista. Toimeenpanodirektiivien kansallista täytäntöönpanoa varten Suomessa olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää kuluttajansuojalakiin (38/78) valtuutussäännös, jonka nojalla asetuksella voitaisiin säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi antaa tarkemmat määräykset toimeenpanodirektiivin mukaisesti kuhunkin kodinkonetyyppiin liittyvistä tiedoista. Ensimmäinen EU:ssa annettu — kylmälaiteita koskeva — toimeenpanodirektiivi voitaisiin näin saattaa voimaan kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä. Varsinainen energiamerkintädirektiivin yleinen sääntely to-

teutettaisiin kuluttajansuojalain 2 luvun voimassa olevan 6 §:n nojalla annettavalla asetuksella.

Kodinkoneiden energiankulutusmerkinnässä annettavista tiedoista ehdotetaan säädettäväksi kuluttajansuojalain 2 luvun nojalla. Tähän liittyen ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalain 2 lukua. Ehdotuksen mukaan kuluttajansuojalain 2 lukuun lisättäisiin uusi 13 §, jonka mukaan asetuksella voitaisiin säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi määrätä energian ja muiden voimavarojen kulutuksen sekä melun ilmoittamisesta kodinkoneen markkinoinnissa sekä antaa määräykset kuhunkin kodinkoneeseen liitettävistä energian ja muiden voimavarojen kulutusta sekä melua koskevista tiedoista.

Kuluttajansuojalaki sisältää myös käyttökelpoisen valvontajärjestelmän. Kuluttajansuojalain 2 luvun 10 §:n mukaan markkinoinnin lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Ehdotuksen mukaan energiankulutusmerkintään liittyvä valvonta toteutetaan osana kuluttaja-asiamiehen markkinaoikeudellista valvontaa. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei erillistä, lisäresurssija edellyttävää markkinavalvontaa ole tarkoituksenmukaista järjestää tätä tehtävää varten. Kuluttaja-asiamiehellä on markkinaoikeudellinen asiantuntemus ja riittävät valvontakeinot käytettävissään.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Vaikka kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa markkinoinnin valvonnassa ehdotetaan laajennettavaksi, ei ole odotettavissa, että tästä muutoksesta aiheutuisi määrällisesti niin suurta työtehtävien lisäystä, että syntyisi tarvetta henkilöstölisäyksiin.

Ehdotetulla muutoksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kuluttaja-asiamies tarvitsisi jonkin verran lisää varoja mahdollisten tutkimusten ja selvitysten suorittamiseen kodinkoneisiin liitettävien energiankulutusmerkintöjen valvomiseksi.

Lainmuutoksen kotitalouksiin ja elinkeino toimintaan kohdistuvista vaikutuksista ei voida esittää täsmällistä arviota. Elinkeinoharjoittajat joutuisivat testauttamaan valmistamansa

kodinkoneet energiankulutusmerkinnän edellyttämällä tavalla ja ilmoittamaan tarvittavat tiedot kuluttajille, mikä lisäisi jonkin verran elinkeinonharjoittajien menoja. Tämän voidaan olettaa heijastuvan tuotteiden hintaan.

2.2. Ympäristövaikutukset

Kodinkoneiden energiankulutusmerkinnällä pyrittäisiin vähentämään kotitalouksien energiankäyttöä, mikä puolestaan vähentäisi ympäristövaikutuksia.

Energiamerkinnän vaikutuksia arvioitiin energiamerkintätyöryhmässä. Uusien, energiaa säästävien laitteiden suosimisella laitevalinnoissa on laskettu voitavan päästä noin yhden TWh:n vuotuiseseen sähkönsäästöön vuonna 2005, mikä vastaa noin 10 % kotitaloussähkön ennakoitusta vuotuisesta kulutuksesta. Samalla energiantuotannon ympäristökuormitus alenisi. Osa säästövaikutuksesta voidaan laskea energiamerkinnän ansioksi.

3. Asian valmistelu ja lausunnonantajat

Energiamerkinnän käyttöönottoa Suomessa valmisteli kauppa- ja teollisuusministeriön asettama työryhmä, jossa olivat edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriön lisäksi Työtehoseura ry, kuluttajatutkimuskeskus, kuluttaja-asiain neuvottelukunta, Sähkö tarkastuskeskus, Suomen Sähkölaitosyhdistys ry, kuluttajavirasto,

Elektroniikan Tukku kauppiaat ry, Metalliteollisuuden Standardisoimiskeskus sekä Sähkö- ja elektroniikkateollisuusliitto.

Kodinkoneiden energiamerkintätyöryhmän mietinnöstä ovat pyynnöstä antaneet lausuntonsa oikeusministeriö, oikeusministeriön ETA-yksikkö, ulkoasiainministeriö, ympäristöministeriö, kuluttajavirasto, kuluttajatutkimuskeskus, Elektroniikan Tukku kauppiaat r.y., Kaupan Keskusliitto, Keskuskauppakamari, Kodintekniikkaliitto, Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, Kunnalliset kuluttajaneuvot r.y., Suomen Kotitalousopettajien liitto, Suomen Kuluttajaliitto, Suomen Standardisoimisliitto, Suomen Yrittäjien Keskusliitto, Standardisoimisasioiden kuluttajaneuvottelukunta, Sähkö tarkastuskeskus, Teollisuuden- ja Työntantajain Keskusliitto, Työtehoseura, Vähittäiskaupan Keskusliitto ja Ympäristöneuvosto.

Pääosa lausunnonantajatahoista ei ole nähty esteitä energiankulutusmerkinnän säätämiseksi ehdotetulla tavalla. Oikeusministeriön ETA-yksikkö asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi, tulisiko energiankulutusmerkintää koskeva direktiivi panna täytäntöön ehdotetulla tavalla.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun sen on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki
kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 2 lukuun uusi 13 § seuraavasti:

<p>13 § Asetuksella voidaan säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi määrätä energian ja muiden voimavarojen kulutuksen sekä melun ilmoittamisesta kodinkoneen markkinoinnissa sekä antaa määräykset kuhunkin kodinkonee-</p>	<p>seen liitettävistä energian ja muiden voimavarojen kulutusta sekä melua koskevista tiedoista.</p> <p style="text-align: right;">Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199</p>
--	--

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri Pertti Salolainen